

TALOUSARVIOALOITE 745/2004 vp

Määrärahan osoittaminen varusmiehen kotiuttamisrahan budjettiperusteiseen palauttamiseen

Eduskunnalle

Varusmiehen päiväraha on porrastettu palvelusajan mukaan: 3,60 euroa (1—6 kk), 5,75 euroa (7—9 kk) ja 8,25 euroa (10—12 kk). Päivärahoihin ei ole tehty merkittäviä tasokorotuksia vuosikausiin, vaikka korotusten tarve on laajalti tunnustettu. Viimeisin korotus on tapahtunut vuonna 1998.

Viime vuonna Turun yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan varusmiehen vanhemmat joutuvat tukemaan lastaan tämän varusmiespalveluksen aikana keskimäärin noin 110 eurolla kuukaudessa. Valtiontilintarkastajien vuoden 2002 selvityksen mukaan varusmiesten taloudellisen aseman turvaamiseksi tarvittaisiin noin 20—40 miljoonan euron suuruinen tasokorotus.

Myös varusmiehen kotiutumisvaiheeseen liittyy usein taloudellisia ongelmia. Varusmiehen suoritettua palveluksensa loppuun päättyy myös päivärahan saaminen. Kotiutumisvaiheessa läheskään kaikilla ei ole valmiina työ- tai opiskelupaikkaa. Pienten päivärahojen takia myös mahdolliset säästöt ovat hupenneet armeijan aikana. Silti asunnon vuokra on maksettava samoin kuin muut jokapäiväiset kulut.

On esitetty, että tätä ns. tyhjän päälle putoamisen vaihetta helpotettaisiin siten, että päivärahaa maksettaisiin vielä kuukauden ajan palveluksen päättymisen jälkeen. Esityksen toteuttamiseen liittyy kuitenkin monia käytännön vaikeuksia.

Ongelmaa voitaisiin helpottaa merkittävästi ottamalla uudelleen käyttöön takavuosina käytössä ollut varusmiehen kotiuttamisraha. Järjes-

telmä on ollut käytössä vuosina 1971—1992. Alkuvaiheessa kotiuttamisrahaa maksettiin tarveharkinnan perusteella. Vuodesta 1978 lähtien se myönnettiin kaikille kotiutuville. Viimeksi kotiuttamisrahan suuruus oli 300 markkaa. Vuonna 1991 kotiuttamisrahaa esitettiin nostettavaksi 1 000 markkaan, mutta osana julkisen talouden leikkauksia se päätettiin poistaa kokonaan.

Varusmiesten heikkenevä sosiaalinen ja taloudellinen asema vaikuttaa negatiivisesti palvelusmotivaatioon. Kotiuttamisrahalla olisi selkeä motivaatiota parantava vaikutus. Palveluksen keskeytymiset vähentyisivät, kun varusmiestä kannustettaisiin myös taloudellisesti merkittävällä tavalla suorittamaan palveluksensa loppuun asti.

Kannustavuuden lisäämiseksi ja myös oikeudenmukaisuusperusteiden takia kotiuttamisrahan suuruus on määriteltävä palvelusajan pituuden perusteella. Varusmiestoimikunnat ovat ehdottaneet, että kotiuttamisrahan suuruudeksi määriteltäisiin 2,5 euroa/palvelusvuorokausi. Puoli vuotta palveleva saisi kotiuttamisrahaa 450 euroa, 9 kuukautta palveleva 675 euroa ja 12 kuukautta palveleva 905 euroa.

Esitetyn suuruisen kotiuttamisrahan käyttöönotto merkitsisi runsaan 10 prosentin lisäystä varusmiesten ylläpitoon varattaviin menoihin, mutta toisaalta lisäys ei vielä ylittäisi edes valtiontilintarkastajien määrittelemän korotustarpeen minimirajaan asti.

Toisena kotiuttamisrahan määrittelyperusteenä on esitetty noin kahden viikon elantokulujen kattamista kotiutumisen jälkeen. Mikäli kotiuttamisrahan määrä em. palvelusaikaporrastuksen mukaan olisi 100, 125 ja 150 euroa, jäisivät vuotuiset kustannukset noin kolmeen miljoonaan euroon.

Alkuvuodesta asetettu varusmiesten taloudellista ja sosiaalista asemaa pohtiva poikkihallinnollinen työryhmä on väliraportissaan lähinnä vain tyytynyt toteamaan, että kotiuttamisraha on ollut aiemmin käytössä. Kotiuttamisrahan merkitys niin varusmiesten sosiaalisen ja taloudellisen

aseman parantamisessa kuin myös palvelusmotivaation kohentamisessa on kuitenkin yksi keskeisimmistä käytettävissä olevista keinoista, joten sen käyttöönottoon on varauduttava joka tapauksessa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2005 talousarvioon momentille 27.10.21 lisäyksenä 3 000 000 euroa varusmiesten kotiuttamisrahan budjettiperusteeseen käyttöönottamiseen.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2004

Paula Risikko /kok